za to povoleno ji platiti pokl. poukázkami (dle nař. 527/19). Zákonem ze dne 24. I. 1919, č. 43 Sb., nařízeno platiti daň tuto v jediné lhůtě.

Zákonem ze dne 30. I. 1920, č. 79 Sb., rozšířena d. v. i na zisky z r. 1919, kteryžto rok prohlášen za poslední rok válečný. Daně prostá minima zvýšena, daň splatna zase ve dvou lhůtách. Možnost provisorního vyměření byla dána nař. 503/20.

Výnos v Československé republice činil v letech 1918 (2 měs.) až 1923:

1918	45
1919	202
1920	347
1921	395
1922	372
1923	227

Literatura.

Drachovský: „Přehled finančního hospodářství“ (1922), § 52, doplňky z r. 1920, § 47 a, doplňky z r. 1918, § 47 a.

Josef Drachovský.

Daň z vína.

I. Zásadní hlediska při zdanění vína. II. Různé formy d-ě z v. III. Úprava zdanění vína u nás před převratem. IV. Nynější úprava d-ě z v. v Československu. V. Zvláštní dávka z vína v lahvích. VI. Přehled zdanění vína v cizině. Literatura.

I. Víno jest odedávna pokládáno za vhodný předmět daňový, předmět zdanění spotřebního, protože nepatří k nezbytným potřebám životním a konsum jeho, zejména pokud jde o vína jakostní, jest známkou určitého přepychu. Jeho zdanění samo o sobě jest tedy velmi žádoucno, jenže ovšem nesmí býti tak značné, aby konsum ten, poněvadž právě jde o úkoj potřeby zbytné, nepodvázalo vůbec, jak se v praksi začasté již stalo. Zde se naskytá hned značná obtíž pro správné provedení zdanění. Kromě toho produkce vína i konsum jeho ve většině států jsou velmi nestejnoměrné. Produkce přírodního vína neděje se namnoze ve zvláštním živnostenském podniku, jako na př. výroba piva neb lihu, nýbrž je roztříštěna v četných zemědělských podnicích i menšího rozsahu, vlastní spotřeba i přímý odbyt producentem na konsumenta uniká snadno úřední kontrole, konečně roční výsledky vinobraní podle poměrů povětrnostních co do množství i jakosti velmi značně kolísají, jako u málokterého jiného produktu přírodního. Rovněž konsum vína je velmi různorodý. Je-li spotřeba lepších a dražších druhů vína bezesporně známkou spotřeby přepychové, je aspoň v některých zemích s vyvinutějším vinařstvím a v některých vrstvách levné víno obvyklým nápojem i chudších tříd obyvatelstva. Postihování vína daní podle jakosti setkává se pak opět s tou potíží, že jakost zjistí se začasté teprve po řadě let a je k tomu potřebí nákladných, tíživých a přece sotva vždy cíle dosahujících kontrolních opatření. Proto při provedení zdanění vína po stránce technické naráželo se vždy na veliké nesnáze a bylo nutno spokojiti se jen s poměrně primitivními a vědomě nedokonalými formami zdanění již z důvodů úspor režie daňové, propachtováním daně, vyrovnáním a pod. Teprve po poslední světové válce, kdy velké výdaje státní nutily k řádnému zužitkování každého daňového pramene, bylo ve většině evropských zemí postaveno zdanění vína na širší a modernější základy. Také zvláštní zatížení přepychu odstupňováním daňových sazeb pro lepší druhy vína, šumivé víno atd. po daňově-technické stránce nevedlo vždy ještě k žádoucím výsledkům, jak toho poučný příklad máme v Československu s t. zv. zvláštní dávkou z vína v lahvích, která po několika málo letech trvání byla opět zrušena a obmezena znovu jen na dávku ze šumivého vína.

II. Nejsnadněji dá se zdanění provésti tam, kde není možná domácí produkce vína a daň vybírá se ve formě cla při dovozu z ciziny (Velká Britanie). Obtížnější již je zdanění domácí produkce, zejména když jest roztříštěna na velkou řadu malých podniků a kdy daň má býti odstupňována podle jakosti a cen vína. Celkem správně o těchto různých možných formách uvažuje důvodová zpráva k československé osnově zák. o všeobecné dani nápojové (č. 960 tisků N. S. z r. 1919), kterou zdanění vína i ostatních nápojů umělých bylo u nás vybudováno na modernějších, namnoze svérázných zásadách. Hlavní formy d-ě z v. možno rozděliti na daně výrobní, dopravní a obchodní. V praksi namnoze různé tyto formy daňové byly kombinovány, právě aby zdanění bylo co možná úplné.

Daň výrobní může býti vybírána především ve formě daně plošné, t. j. podle plochy vinnou révou osázené. Dá se sice lehce kontrolovati a jednoduše provésti a zbavuje obchod s vínem různých tíživých a obmezujících kontrolních opatření, ale

jinak je daní velmi hrubou, mohouc přihlížeti k nestejnoměrnostem a jakosti výtěžku vinobraní jen velmi nedokonale neb vůbec ne, následkem toho zatěžuje konsumenta velmi nerovně. V tomto případě platí se také daň příliš dlouho napřed před vlastním konsumem, takže přesunutí na vlastního konsumenta jest jen neúplné a nejisté. Proto jsou nutny dalekosáhlé odpisy a slevy v dobách neúrody. Další obtíže jeví se při nároku na restituci d-ě z v. při vývozu vína do ciziny. Daň taková by tedy jakž takž stačila, jen kdyby vinohrady byly rozděleny v různé bonitní třídy a kromě toho se vybírala i daň v obchodu v malém i ve velkém. Ostatně i v tom případě pociťuje se dvojí zdanění — daní výrobní a pozemkovou — příliš intensivně.

Daň výrobní může se však vybírati také ze skutečného výrobku, tedy podle výtěžku po vylisování, dle množství moštu ke kvašení uloženého. Je-li tento druh zdanění již účelnější, jsou s ním přece spojeny velké obtíže při zjišťování množství k zdanění ohlášeného; při kontrole toho jest nutno připustiti jisté úlevy na výtratu a pod., nelze dobře přihlížeti k jakosti výtěžku atd. Také zde platí se daň na dlouho předem, protože víno musí po delší čas kvasiti, než jest k prodeji způsobilé. Vzorem daně výrobní byl zákon platný v Uhrách a nějakou dobu po převratu i na Slovensku z r. 1917; podle něho chystána osnova nového zákona v býv. Rakousku r. 1918 a proveden zákon v Rakouské republice r. 1919. Tato soustava jest účelnou jen v zemích se značnou vlastní výrobou, naráží však i zde na velký odpor producentů, pročež jak v Uhrách, tak Rakousku přiznána úleva v tom směru, že vybírání daně a kontrola producentů přenechána obcím a v Rakousku mimo to povinnost k placení daně uložena tomu, kdo od výrobce víno kupuje. Vedle daně z výroby nutna jest ovšem i daň z dovozu. Na Slovensku kromě toho vybírána byla ještě daň z výčepu a obchodu v malém dle způsobu rak. patentu z r. 1829. Tento dvojí systém jest ovšem velice komplikovaný a jak důvodová zpráva k čsl. osnově zdůraznila, finančně nespolehlivý.

Proto se v praksi více vyskytují různé formy daně dopravní a cirkulační. Dopravní daň může býti spojena buď s odesláním vína nebo jeho uložením do sklepa nebo dovezením do t. zv. uzavřeného místa. Jest tedy možnou především forma daně zásilkové (Francie), před jejímž uložením nutno přihlásiti příslušnému úřadu množství a druh vína, počet a značky nádob, osobu odesilatelovu, dopravcovu a příjemcovu, dále místo naložení a uložení. Na základě této ohlášky po úřední kontrole vypočte a vybere se daň, kterou pravidelně platí odesilatel. Listina o tom vystavená jest ověřovacím a průvodním listem dopravy na to připuštěné. Bez takovéto legitimace nelze zásilku připustiti k dopravě. U daně zásilkové může býti víno, které vstupuje do širšího okruhu obchodního, zachyceno s dostatečnou přesností. Producent platí daň teprve když svůj výrobek prodá. Nevýhodou této daně jest, že domácí spotřeba producentova a odbyt v nejbližším okolí vymyká se dani nebo může býti jen nesnadno postižen. Proto se obyčejně taková daň kombinuje s daní z uložení (nasklepení) vína. Také u d-ě z v. teprve uloženého jest přihlásiti každou zásilku před jejím uložením do sklepů příjemcových. Za tím účelem nutno zásilku rovněž ohlásiti úřadu a průvodní list připojiti ke každé zásilce vína, ale daň platí teprve příjemce vína. Tyto dvě formy bývají tedy začasté spolu spojeny. Daň zásilková po daňově-technické stránce vyžaduje pouze kontrolu všech zásilek vín od odesílky z výrobního místa do místa nasklepení. Daň z uloženého vína doplňuje tuto kontrolu opětovnou úřední revisí bezprostředně před uložením do sklepu příjemcova. Oba tyto druhy dopravní daně zachycují daleko úplněji vinný konsum než daň výrobní, protože mají v evidenci veškerou dopravu těchto nápojů. Ale dozor jest velice spletitý a nesnadný zvláště proto, že víno již zdaněné může přijíti nově do transportu, pročež nutno povoliti četné výjimky, čímž usnadněna jest defraudace a obchod je podroben značným vexacím. Tyto formy daňové jsou možny hlavně v zemích se značnější domácí výrobou a jen pro nízké sazby daňové, neboť jinde by byl nepoměr mezi výnosem daní a nákladem, kterého správa daní vyžaduje.

K daním dopravním neb cirkulačním počítá se též t. zv. potravní daň na čáře (akcíz) v uzavřených městech (Italie, Dazio Consumo v Dalmacii, 9 měst v býv. Rakousku). Daní podléhá víno při dovozu do města ohraničeného čarou potravní daně. Tato forma hodí se ovšem lépe pro zdanění komunální nežli státní.

Konečně třetí formou d-ě z v. jsou daně obchodní, kde zdanění provádí se

nejblíže konsumentovi. Sem patří zdanění prodeje v malém. Obchod s vínem v malém smí se provozovati jen po předchozím ohlašení u daňového úřadu, který pak kontroluje zásoby obchodníkovy, celý pohyb jeho obchodu, přívoz nových zásob, denní prodeje v malém, úbytky následkem kalného vína, kvasení a jiné výtraty. Také k jakosti vína se zde dá přihlížeti, protože daň možno vyměřovati v procentech prodejní ceny. Ovšem k tomu jest potřeba kontroly těchto cen a periodické revise zásob vína. K zajištění daně slouží pak kontrola všech zásilek vína. Tento způsob daně jest při velkém počtu drobných prodavačů, výčepníků a poměrně nepatrném prodeji jeho v zemích s méně vyvinutým konsumem vinným velmi nákladný, protože úřední kontrola vyžaduje ohromného a drahého aparátu a výnos daně jakž takž zajištěné jest velmi nepatrný. Proto stát dohodoval se raději dobrovolnou dohodou (paušálem nebo vyrovnáním, propachtováním) s příslušnými poplatníky, což ovšem je zcela primitivní způsob zdanění. Tento způsob zdanění má dále tu nevýhodu, že zachycuje spotřebu vína jen, pokud k ní dochází v hostincích a výčepech. Dani uchází to, co soukromníci, tedy právě zámožnější, pro vlastní spotřebu od vinařů koupí. Jako typický vzor pro tento druh d-ě z v. uvádí čsl. důvodová zpráva rak. patent platný i v Československé republice po převratu do zavedení všeobecné daně nápojové. Řečená zpráva o něm uvádí výslovně:

„Tato rak. soustava byla následkem velkého počtu poplatných podniků (veškeré hostince, výčepy, kavárny, vinárny, obchody s potravinami) a současného spojení s přísnými kontrolními ustanoveními velice tísnivou, takže převážným dílem byla vybírána ne podle sazby ve státní režii, nýbrž paušalováním (vyrovnáním, někdy i pachtem); ovšem, že výnos daně v této formě byl mnohem menší, nežli by odpovídalo sazbě.

Podle sazby (tarifu) byla tato daň vybírána do války pouze v Přímoří a v Krajině, v této poslední zemi zemským výborem; od r. 1915 zavedeno bylo tarifní vybírání daně v státní režii v Čechách.

Na podobném podkladě, jaký skýtal patent z r. 1829, zbudován byl zákon o d-i z v. z r. 1917 v Německu. Daň se platí z prodeje vína spotřebitelům a vyměřena je 20% prodejní ceny. Obtíže zde působí zvláště kontrola prodejních cen, z nichž se daň vyměřuje (zřízení zvláštních úřadů pro zkoumání cen).“

Uvedená důvodová zpráva zmiňuje se konečně i o další možnosti zdanění vína pro země, kde není značnější vlastní výroba, že by totiž daň byla vybírána jen od velkoobchodníků s vínem. O té věci bylo v Československu k podnětu některých interesentů velmi důkladně uvažováno. Vláda čsl. projekt zamítla a v důvodové zprávě o něm uvádí:

„Systém takový, pokud známo, zaveden není nikde. Hlavní překážku by asi tvořila okolnost, že při této soustavě by musela býti zavedena velmi obtížná a dalekosahající kontrola dopravní, která by se nutně vztahovala na veškerý styk od velkoobchodů (včetně producenta) až ke spotřebiteli, takže by soustava tato byla komplikovanější, nežli všechny ostatní. Však i okolnost, že při ostatních systémech zdaňovacích učiněna jsou často i velmi komplikovaná opatření (volné skladiště atd.) proto, aby velkoobchod zůstal daně prostý, nasvědčuje tomu, že velkoobchod se jako základ pro zdanění nehodí.“

Jiným druhem obchodní d-ě z v. jsou konečně t. zv. licence, které se vybírají z drobného prodeje vína, někdy také od velkoobchodu s vínem a při nichž se daň vyměřuje odhadem dle všeobecných měřítek, na př. podle frekvence vinárny, průměrného odbytu a pod. Pro detailní obchod možno takovéto dávky s úspěchem zavésti jen v nepatrné výši v takovém odstupňování, které se zakládá na pokud možno jednoduchých a objektivních znacích. Při vyšších sazbách vznikají již obtíže pro klasifikaci podniků, protože není doposud vodítek pro posuzování výnosnosti jejich. Dály se také pokusy tyto licence ukládati jako daň repartiční, avšak bez uspokojivého výsledku.

Soustavné spojení různých zde uvedených forem zdanění k co možná úplnému zachycení vinného konsumu může sice přinésti finančně dobrý výsledek, pokud jde o hrubý výnos daně, avšak komplikuje velice celou daň nutíc daňové úřady k četným kontrolním opatřením, ukládajíc stranám nesčetná ohlašování při dopravě, nasklepení, prodeji atd., zasahá tedy velmi rušivě do celého obchodu s vínem a vyvolává začasté velmi nesrovnalá dvojí zdanění. Někteří theoretikové doporučují jako poměrně nejméně závadnou kombinaci daně zásilkové s daní z nasklepení. Československý příklad však ukázal, že k dobrým

výsledkům vede i zdanění prodeje v drobném, postaví-li se na moderní podklad (způsob zapravování daně) a zacelí-li se vhodným opatřením mezery, které se ukázaly při systémech starších.

Daň z ovocného moštu vyžaduje rozhodně nižší sazby, protože mošt je méněcenný, alkoholem chudší a je konsumován v chudších vrstvách obyvatelstva.

Za úplně oprávněnou považuje se konečně zvláštní daň ze šumivého vína, která namnoze zavedena byla i ve státech, kde víno všeobecně zdaněno nebylo. Jedná se zde vysloveně o konsum přepychový, což je směrodatným i pro volbu míry daňové, která nesmí býti přemrštěnou, má-li daň skytnouti slušnější výnos. Ukládání a vybírání této daně nepůsobí zvláštních obtíží. Výroba domácí děje se v poměrně málo závodech a může býti spolehlivě kontrolována. Pokud jde o cizozemské víno šumivé, možno daň uložiti hned při odbavení celním při dovozu na hranice z ciziny. Daň vybírá se obyčejně pomocí zvláštních berních známek, které se nalepují na láhev, takže i konsumentu umožňuje kontrolu ceny.

III. Před převratem bylo zdanění vína upraveno v Rakousku cís. patentem z 25. V. 1829, Sb. pol. z. sv. 57, I. díl, č. 74, který jednal o všech tehdejších daních spotřebních, resp. potravních a o potravní dani na čáře v uzavřených městech. Dle § 5 tohoto patentu vybírala se d. z v. od hostinských a výčepníků, jakož i od všech, kdo víno atd. čepovali neb prodej jeho v malém, t. j. pod 1 dolnorakouské vědro (56 litrů) provozovali. Nepodléhali tedy této dani producenti a velkoobchodníci, kteří prodávali víno v množství aspoň 56 litrů, jakož i soukromníci, kteří víno odebírali v tomto uvedeném nejmenším množství od výrobců neb obchodníků. Momentem, na který zapravení daně bylo vázáno, bylo nasklepení, t. j. uložení do sklepa. K provozování podniku potravní dani podléhajícího bylo potřebí důchodkového povolení, nehledíc k povolení vydanému od úřadu politického (živnostenského). Poplatné strany byly povinny vésti o příjmu a vydání nápojů zvláštní měsíčně uzavírané rejstříky, do kterých byly povinny zapsati každý příjem a každodenní výdej nápojů. Pozdějšími předpisy bylo dovoleno za určitých podmínek spojení daněprostých obchodů ve velkém s obchody v malém, při čemž povinnost k zapravení daně nastala teprve při použití nápojů k drobnému prodeji a k soukromé potřebě. Daň se měla vybírati v prvé řadě vyrovnáním původně s jednotlivými živnostníky dani podrobenými, později se společnostmi živnostníků z celého okresu, v druhé řadě pachtem na základě veřejné dražby a teprve v poslední řadě ve státní režii. Daň byla vybírána tedy jen zcela výjimečně ve vlastní režii státu, což bylo sice pro finanční úřady i poplatnictvo velmi pohodlné, ale mělo v zápětí jen nepatrnou část výnosu daně, jaký by odpovídal skutečnému konsumu vína. V hlavních městech vybírala se daň tato jako součástka potravní daně na čáře. V letech 1915 a 1916 převzala finanční správa v Čechách postupně vybírání d-ě z v. v celé zemi do státní režie, a příkladu toho následovaly i země ostatní.

V Uhrách do převratu platila se dvojí daň z vína: daň výrobní na základě zák. z 27. XII. 1917, I. zák. čl. z r. 1918, a daň spotřební dle XV. zák. čl. z r. 1892. Daň výrobní byla uložena výrobcům a byla vybírána při prodeji. Vybírání daně bylo však z technických důvodů svěřeno obcím. Daň činila 10 K z 1 hl s přirážkou 2 K pro obec, která daň vybírala, a s další přirážkou 2 K pro obce ostatní, mezi něž výtěžek rozdělován byl ministerstvem vnitra. Daň ta měla tedy ráz zvláštní výdělkové daně, osud její svěřen byl orgánům obecním, kteří v prvé řadě sledovali zájmy místní, takže pro státní pokladnu se tento způsob naprosto neosvědčil. Daň spotřební, upravená uvedeným zák. z r. 1892, byla vybudována na stejných zásadách, jaké obsahoval rak. patent z r. 1829, při čemž sazby byly odstupňovány podle počtu obyvatelstva obcí. Vybírání této daně bylo rovněž dáváno do nájmu za určitý roční paušál buď obcím nebo i jednotlivcům se stejně nedostatečným výsledkem pro státní pokladnu jako v Rakousku. V uzavřeném městě Bratislavě vybírala se tato spotřební daň ve formě potravní daně na čáře, kromě toho byla vybírána i uvedená daň výrobní.

V býv. Rakousku zavedena byla zák. č. 40/1914 ř. z. ještě zvláštní daň ze šumivých vín, která se vybírala při výrobě nebo při dovozu vína šumivého buď hroznového nebo ovocného a činila 80 h z $^1/_1$ láhve u vína hroznového a 20 h u vína ovocného, z lahví polovičních neb menších platila se polovina, resp. čtvrtina těchto sazeb a daň platila se nalepováním berních známek (pásek, Banderolle) kolem láhve.

IV. Po převratu brzy ukázaly se snahy o zdokonalení dosavadních nedostatečných předpisů daňových, jakož i o unifikaci jejich. Stav byl ten, že v Čechách se vybírala daň ve státní správě podle tarifních sazeb, na Moravě paušalováním (vyrovnáním a pachtem), ve Slezsku bylo vybírání daně propachtováno zemskému výboru, na Slovensku a Podkarpatské Rusi byla dokonce dvojí, ovšem nedostatečná daň.

Náprava provedena zákonem o všeobecné dani nápojové č. 533/1919 Sb. (prováděcí nař. 666/1919 Sb.), který hned příštího roku novelován zák. č. 677/1920 (vykonávací nař. 679/1920 Sb.). Předpisy tyto platí podnes. Oproti dřívějšímu stavu obsahuje naše zákonná úprava novotu v tom směru, že netoliko víno, mošt a jiné šťávy z hroznů nebo jiného ovoce, nýbrž také limonády, minerální a sodové vody byly podrobeny zdanění podle jednotných hledisek, takže zákon nese nadpis o „všeobecné dani nápojové". Do tohoto rámce zařazeno později i zdanění piva. Současně pak učiněn pokus o zvláštní zachycení přepychového konsumu zavedením t. zv. zvláštní dávky z vína v lahvích (zák. č. 572/1919 Sb., prováděcí nař. 667/1919 Sb.), o níž jest pojednáno níže ještě zvláště.

Při volbě nyní platného systému daňového pro stát Československý veden byl zákonodárce podle důvodové zprávy příslušné osnovy zákonné těmito úvahami: Domácí produkce vína proti dovozu jest u nás významu podřadného. Výroba vína hroznového jest méně v Čechách (Mělník, Žernoseky), více na Moravě (na jihu) a významněji na Slovensku rozšířena. Vedle vína jsou ještě nejrůznější výrobky umělé, vínu a ovocným moštům podobné, po př. výrobky z těchto látek vytvořené, jako víno umělé, medicinální, šťávy lihuprosté, medovina a pod. a nutno rozřešiti sporné otázky o poplatní povinnosti těchto výrobků tím, že se pojmou také výslovně do zákona. V zájmu klidného vývoje bylo připnuto zdanění nové k dosavadnímu systému spotřební d-ě z v. a poněvadž podle dřívějšího patentu podléhal dani té, kdo víno v malém prodával nebo čepoval, bylo nasnadě, aby i v novém zákoně tento poplatník zůstal dani podroben, zvláště když jest to jak fiskálně, tak technicky (?) výhodné. Co do formalit možno však těmto poplatníkům podstatně uleviti. Kdyby výčepník nebo obchodník v drobném byl osvobozen od státní daně, nebylo by mu to mnoho platno, poněvadž by i nadále byl vydán ustanovením o obecních a zemských dávkách z vína, odkázaných na místní konsum. Velkoobchodník zůstane nadále daně prost, při čemž nutno se postarati jen o jisté záruky (právo nahlížeti do knih, zdali skutečně se provozuje obchod jen ve velkém). Výroba musí býti postavena pod dozor, ovšem tak, aby podnikatel byl k aktivním úkonům co nejméně povinován. Dani musí býti již pro sociální spravedlnost podrobeno veškeré víno, tedy i ono, které si soukromníci ve velkém z daněprostého obchodu odebírají. Při tom však pro příčiny technické nutno vyloučiti ze zdanění ony bezčetné, pro výnos daně bezvýznamné, ostatně pro velký počet těžko postižitelné drobné případy příležitostní výroby nápojů v domácnostech dani podrobených. Sazba daňová musí býti přizpůsobena novým poměrům cenovým. Konečně musí se státi opatření i pro města uzavřená s potravní daní na čáře, jakož i o dávkách obecních a zemských. Daň musí býti vybírána v zásadě pouze ve státní režii s vyloučením paušalování, které má zůstati obmezeno toliko na domácí spotřebu výrobců a obchodníků ve velkém. Podle těchto zásad vybudován nový zákon náš. D. z v. jest tedy i nyní upravena jako daň spotřební, která se vybírá pokud možno blízko okamžiku, kdy nápoj přechází na spotřebitele. V sazbě nečiní se rozdílu mezi vínem a moštem; poněvadž se ale daň vybírá pravidelně až těsně před tím, než nápoj přejde na spotřebitele, jest dani podroben v nejčastějších případech teprve hotový výrobek, t. j. víno, aspoň pokud jde o víno z hroznů. Sazba d-ě z v., moštu a jiných šťav z hroznů činila původně 40 h z litru, novelou z r. 1920 byla však zvýšena na 80 h, což činí i nyní, sazba d-ě z v., moštu a vůbec šťav z jiného ovoce původně 20, nyní 40 h z litru. Daň platiti jest povinen, kdo víno, mošt atd. po živnostensku čepuje nebo prodává v malém, t. j. v množství menším než 40 litrů u jednotlivého druhu a jednotlivému odběrateli. Dani nepodléhá velkoobchod, jakož i výroba ve velkém tak dlouho, pokud tyto podniky jsou od výčepu nebo od obchodu v malém místně naprosto odděleny a když finanční úřad podnikateli výroby nebo obchodu ve velkém na příslušném oznámení potvrdil, že předpokládané podmínky jsou splněny. Kdo mimo tyto případy víno buď z obchodu ve velkém na sebe převádí nebo

z ciziny dopravuje, musí daň zaplatiti. Konečně dani podléhají také nápoje vyráběné pro vlastní potřebu, přesahuje-li výroba množství ve vykonávacím nařízení stanovené (100 litrů). Povinnost k zapravení daně vzniká u výrobce ukončením výroby, u vyčepníka a obchodníka dopravením do podniku, u ostatních převzetím nápojů a při osobní dopravě z ciziny dopravením přes hranice. Daň jest splatná u výrobců a obchodníků nejpozději příštího všedního dne, rozhodně však dříve, než vína se použije k dalšímu odbytu nebo spotřebě. § 11 zák. zmocňuje ministra financí, aby podle předpisů vykonávacího nařízení povolil výrobcům a obchodníkům ve velkém paušalování vlastní domácí potřeby, resp. potřeby pro své zřízence, pro obchodní vzorky, dary a odměny mimo podnik. Výrobce jest povinen určitým způsobem ohlašovati postup výroby finančnímu úřadu. Výčepník nebo obchodník v malém jest povinen ohlásiti dozorčímu úřadu (t. j. oddělení finanční stráže) nejdéle během příštího všedního dne, kdy, jaké množství a jaký druh nápojů do živnosti převzal a od koho nápoje pocházejí. Obchodník ve velkém jest povinen oznámiti dozorčímu úřadu každý jednotlivý odbyt nápojů, který se stal jinak, než prostřednictvím veřejného dopravního podniku, tedy hlavně místní prodej.

Zákon obsahuje dále předpisy o možnosti provozovati obchod ve velkém ve spojení s obchodem v malém bez místního rozdělení, podrobnosti jsou upraveny vykonávacím předpisem. Novelou z r. 1920 bylo dále zavedeno osvobození od daně z nápojů zkažených, podrobených dalšímu průmyslovému zpracování a vrácení daně za nápoje zasilateli vrácené nebo přenos zapravené daně na nápoje zasilatelem vyměněné.

IV. hlava zákona jedná o důchodkovém dozoru a obsahuje předpisy o ohlašovací povinnosti živnostníků, o důchodkovém dozoru nad živnostníky i osobami soukromými, o možnosti zostřeného dozoru důchodkového k plnému zajištění daně a o součinnosti veřejných podniků dopravních. Přestupky zákona jsou podrobeny určitým speciálním předpisům vedle všeobecných ustanovení důchodkového trestního zákona. Kdo nevyhoví zákonným předpisům o povinných záznamech, nebo záznamy provádí nesprávně anebo neúplně, nebo kdo neučiní povinného ohlášení, podroben jest pořádkovým pokutám od 20 do 1000 Kč. Rovněž pokutují se zřízenci dopravních podniků, kteří v mezích své povinnosti nepodali předepsané výkazy nebo učinili tak neúplně anebo nesprávně atd. V určitých případech mohou nápoje, které jsou uloženy jinde než v místnostech podnikatelem ohlášených nebo jejichž zdanění nelze prokázati, býti prohlášeny finančním úřadem za propadlé. Rovněž na přestupky v obchodě ve velkém jest náležitou měrou zvláštními předpisy pamatováno.

V zákoně bylo nutno pamatovati také na úpravu o přirážkách, resp. dávkách zemských a obecních, které jsou buď přirážkami k samostatným daním anebo samostatnými dávkami. V prvém zákoně bylo stanoveno obmezení, že zemské anebo obecní přirážky, vybírané dosud k d-i z v., moštu a šťav buď z hroznů anebo z jiného ovoce, lze vybírati každou až do výše 25% státní daně, tedy v částkách po 10, příp. 5 h za litr. V novele z r. 1920 bylo ještě kromě dosud předepsaných náležitostí vyhraženo zvláštní svolení ministerstva financí po dohodě s ministerstvem vnitra, což potvrzeno i zákonem o přechodné úpravě finančního hospodářství obcí a měst s právem municipálním z 12. VIII. 1921, č. 329 Sb. Stalo se tak za tím účelem, aby dosavadní přirážky nestihly automaticky i zvýšenou sazbu daně, nýbrž aby zůstaly na dosavadní skutečné výši.

Jak z tohoto náčrtu viděti, spočívá nynější úprava d-ě z v. v rámci všeobecné daně nápojové na dosavadní zásadě zdanění drobného prodeje s různými dalšími kombinacemi a jest na základě našich zkušeností vybudována dosti neodvisle od vzorů v cizině. Nicméně ani dnešní stav nelze nazvati uspokojivým, což zvláště bylo pociťováno po zrušení zvláštní dávky z vína v lahvích, o které ještě jest níže řeč. Již po formální stránce dnešní zákonná úprava všeobecné daně nápojové s řadou novel a různých prováděcích předpisů jest velmi nepřehledná, takže finanční správa v motivové zprávě k osnově zákona o dávce ze šumivého vína z r. 1926 (čís. tisku 727 poslanecké sněmovny) ohlásila, že zamýšlí úplně přepracovati nynější zákon o všeobecné dani nápojové a navrhnouti zákon nový, obsahující ustanovení o všech nápojích (tedy i pivu, teprve později do zákona pojatém), podléhajících nyní této dani. Byloť prý i dosavadními zkušenostmi zjištěno, že některá ustanovení zákona nevyhovují jednak potřebám obchodu, jednak také s hlediska důchodkové kontroly jsou příliš složitá.

Pokud se týče výnosu d-ě z v., vybírané ve formě všeobecné daně nápojové, odhadovala finanční správa v první motivové zprávě výnos i včetně daně z limonád, minerálních a sodových vod na 30 mil. korun ročně, arciť při původních snížených sazbách 40, resp. 20 h. V tomto očekávání byla značně zklamána. Přesnější data o výnosu d-ě z v. jest těžko uváděti, protože jak ve státním rozpočtu, tak ve státní účetní uzávěrce vykazuje se úhrnná číslice pro celou daň nápojovou. Státní úřad statistický publikuje ve svých zprávách data o množství vína, moštu a jiných nápojů všeobecné dani nápojové podléhajících, ale se značným zpožděním. Poslední data jsou za r. 1926 (Zprávy Státního úřadu statistického č. 103, ročník VIII/1927). Podle těch činil výnos všeobecné daně nápojové z vína a moštu z hroznů 36,305.511 Kč (z toho v Čechách 12,328.374 Kč, na Moravě 6,617.851 Kč, ve Slezsku 1,577.359 Kč, na Slovensku 14,597.934 Kč a v Podk. Rusi 1,183.993 Kč). Výnos d-ě z v. a moštu z jiného ovoce činil 4,970.202 Kč (Čechy 2,430.370 Kč, Morava 1,149.933 Kč, Slezsko 513.180 Kč, Slovensko 842.103 Kč a Podk. Rus 34.616 Kč). Při datech těch nelze ovšem přehlížeti, že daňová sazba byla již dvojnásobná než podle původního rozpočtu svrchu citovaného. Zdaněné množství činilo 45,381.889 litrů hroznového vína a 4,970.202 litrů vína z jiného ovoce.

V. Zvláštní dávka z vína v lahvích byla, jak řečeno, zavedena současně s všeobecnou daní nápojovou zák. č. 572/1919 Sb. (vykonávací nař. 667/1919 Sb.). Dávka tato měla ráz daně z přepychu a měla za účel postihnouti vyšší daní víno vyšší kvality a ceny, jaké se zpravidla podává v lahvích, tedy zvláště také víno šumivé. Víno šumivé v býv. Rakousku bylo zák. č. 40/1914 ř. z. podrobeno zvláštní dani 80 h za $^1/_1$ láhev hroznového a 20 h za $^1/_1$ láhev ovocného šumivého vína. Koncem války chystala se již rakouská vláda tyto sazby zvýšiti na 5 K, resp. 80 h, avšak pro politický převrat nedošlo již k tomu. Zdanění provedeno samostatně pak v Rakousku v r. 1919. Na území slovenském a Podk. Rusi daň ze šumivého vína před tím vůbec zavedena nebyla. Zákon o zvláštní dávce z vína v lahvích měl býti tedy přizpůsobením dosavadního zdanění pouze šumivého vína novým poměrům konsumním a cenovým. Při této nové úpravě byla volena jako kriterion většího přepychu, resp. lepší kvality prodejní cena a bylo stanoveno, že z vína všeho druhu v lahvích, jehož cena za 0·7 litru činí více než 10 Kč, platí se zvláštní dávka ve výměře 1 Kč z každé načaté částky 5 Kč prodejní ceny. Dávka ta se zapravovala nalepováním zvláštních berních známek, vydaných v kusech po 1, 2, 3 atd. až do 10 Kč. Činila tedy $^1/_5$ ceny, zaokrouhlené nahoru na obnos dělitelný pěti. Toto zatížení ukázalo se velice značným, takže již po necelém roce zákon tento byl novelován zák. č. 677/1920 Sb. (prov. nař. č. 679/1920 Sb.) a poplatní povinnost obmezena na víno v lahvích po obchodnicku upravených (adjustovaných) a na šumivé víno vůbec. Přes to, že zavedeny byly jisté úlevy, neosvědčil se tento způsob zdanění v praksi, protože výnos, který vláda od této přepychové daně očekávala, se rok od roku zmenšoval a sestával naposled hlavně z ohromných pokut, které byly v ojedinělých případech nedodržení zákona drakonicky ukládány. Hrubý výnos vyčerpával se pak značným způsobem velikou režií a kontrolou této daně. V r. 1920 činil výnos zvláštní dávky z vína v lahvích v důsledku zdanění dodatečných zásob ještě 28,155.409 Kč, r. 1921: 24,522.261 Kč, r. 1922: 15,247.616 Kč, r. 1923: 8,498.372 Kč, r. 1924: 9,987.245 Kč, r. 1925: 11,278.737 Kč a r. 1926 opět již jen 9,035.165 Kč, kdežto ve státním rozpočtu na r. 1927 byl preliminován výnos ten číslicí 10,000.000 Kč. Tento po finančně-politické stránce jistě velmi zajímavý pokus zvláštního zachycení přepychového konsumu speciální daní jest poučným příkladem, jak populární hesla daňová, proti nimž se zásadních hledisek jistě není nikde námitek, dají se těžko v praksi provésti a jak při zdaňování přepychu nutno bráti ohled na určitou snesitelnou míru, do které až možno jíti, protože jinak přepychový konsum přestane vůbec. Tak také konsum lahvového vína v původních adjustovaných lahvích rok od roku po zavedení tohoto zvláštního zdanění upadal, a vláda a sbory zákonodárné byly zahrnovány stesky na tuto dávku. Po řadu let vedlo se jednání s vládou o úpravu této otázky. Finanční správa projevila již před delší dobou ochotu od tohoto zdanění upustiti, dostane-li se jí náležité kompensace za schodek zrušením této zvláštní dávky očekávaný (cirka 8,000.000 Kč ročně). Tak žádala, aby sazba všeobecné daně nápojové z vína hroznového byla zvýšena o 20 h na 1 Kč za litr, což interesenty prohlášeno za příliš tíživé. Bylo uvažováno

také o otázce zdanění lahvového vína, resp. jakostního vína daní přepychovou a j. Koncem r. 1926 odhodlala se však vláda zrušiti dávku tuto bez jakékoli zvláštní náhrady a omeziti ji pouze na dávku ze šumivého vína. Zák. č. 233/1926 Sb. pozbyly platnosti zák. č. 572/1919 a 677/1920 o zvláštní dávce z vína v lahvích.

Nový zákon o dávce ze šumivého vína č. 233/1926 Sb., platný od 28. XII. 1926, podrobuje šumivé víno všech druhů, zejména vyrobené kvašením v lahvích (sekt) anebo impregnováním kyselinou uhličitou, následující dávce:

1. za láhev o obsahu nad 0·4 litru až nejvýše 0·8 litru:

a) při ceně včetně do 40 Kč.. 8·— Kč
b) při ceně nad 40 Kč .... 15·— Kč

2. za láhev s obsahem nejvýše 0·4 litru:

a) při ceně do 20 Kč ..... 4.— Kč
b) při ceně nad 20 Kč ..... 7·50 Kč

3. za láhev obsahující více než 0·8 litru platí se dávka podle množství a ceny a to za každých plných 0·8 litru a za zbytek nad 0·4 litru podle č. 1 a za zbytek nejvýše 0·4 litru podle č. 2.

Cenou podle tohoto zákona rozumí se při dovozu z ciziny cena nákupní, t. j. cena účtovaná prodávajícím s připočtením cla a jiných výloh až na hranici, při výrobě v tuzemsku cena prodejní.

Dávku ze šumivého vína jest povinen platiti:

1. kdo řečené šumivé víno dopravuje z ciziny;

2. kdo řečené víno vyrábí pro vlastní potřebu, anebo pro prodej;

3. kdo víno uvedené, z něhož dávka dosud předepsaným způsobem zaplacena nebyla, převezme bez ohledu na to, jak s ním dále naloží.

Dávka jest splatná při dovozu před vypravením z úředního celního řízení, při domácí výrobě před prodejem anebo jakýmkoli jiným odbytem z výrobny a při výrobě pro vlastní potřebu nejpozději příštího všedního dne po ukončení výroby. Od dávky osvobozeno jest víno vzorkové a víno vyvážené do ciziny. Dávka platí se nalepením berních známek, které lze koupiti u úřadů označených v prováděcím nařízení. Známky nutno nalepiti způsobem rovněž v prováděcím nařízení stanoveným. Jinak zákon obsahuje předpisy o důchodkovém dozoru a předpisy trestní, dále případy, kdy víno propadá, protože nebylo opatřeno berními známkami a ustanovení o dodatečném zdanění zásob.

Kontrola této dávky jest poměrně jednoduchá, protože dávku tu bude platiti jen několik málo výrobců tuzemských a dovozce z ciziny. Výnos této dávky ze šumivého vína odhaduje si finanční správa v důvodové zprávě na 3,000.000 Kč ročně.

Clo na víno bylo převzato ze starého rakousko-uherského celního tarifu (položka celního tarifu 109) a činí základní sazbu 60 Kč × součinitel 7 = 420 Kč za 100 kg za víno v sudech a 75 Kč × součinitel 13 = 975 Kč za víno v lahvích. Tyto sazby byly ve smlouvách s některými státy, zejména s Francií, Italií, Španělskem atd. sníženy na 210 Kč, pokud jde o víno v sudech a 487·50 Kč, pokud jde o určitá vína lahvová. Víno šumivé (položka 110 celního tarifu) podléhá základní sazbě celní 150 Kč × součinitel 20 = 3000 Kč za 100 kg; také toto clo bylo ve smlouvách pro určitá, specielně označená vína sníženo na 1200 Kč za 100 kg.

VI. V Rakousku upraveno bylo zdanění vína posléze nařízením spolkového ministra financí č. 142 a 149 z června 1926. Daň vybírá se zásadně hned ve výrobně (Erzeugungsstätte) v okamžiku, kdy víno má býti z výrobny odvezeno na jiné místo, při čemž daň platí zpravidla kupec zboží. Daň vybírá zvláštní komise (Weinsteuerkommission), která se zřídí v obcích, kde se vinná réva pěstuje. Daň vybírají tedy příslušné obce a vyúčtují ji státu. Za tuto manipulaci má komise nárok na zvláštní kontrolní dávku (Kontrollgebühr). Sazba daně činí nyní z vína hroznového 12 šil. za hektolitr, z vína ovocného 1·10 šil. za hektolitr. Kontrolní dávka činí 40 grošů za hektolitr, bylo-li víno zdaněno, a 24 grošů z hektolitru vína, bylo-li víno vybaveno bez placení daně. Výnos daně z vína činil v Rakousku v r. 1926 úhrnem 14,000.000 šil. a nedosáhl výše preliminované v původním rozpočtu, protože v červnu 1926 snížena byla sazba daně z dřívějších 22 na 12 šil. za hektolitr.

V Maďarsku je víno zatíženo hlavně spotřební daní městskou, která činí 16·40 zl. korun za hektolitr. Víno dražší ve výčepu než 2·50 pengö za litr, anebo v lahvích včetně ceny lahve dražší než 4 pengö podrobeno je kromě toho přepychové dani, činící 10% z ceny prodejní.

V Německu bylo víno předmětem hlavně zdanění komunálního jednotlivých států, ač pokusy o jednotnou říšskou daň

ve formě daně oběhové datují se již od r. 1893. Říšská daň z vína zavedená nově zák. z 10. VIII. 1925 byla již zák. z 31. III. 1926 opět zrušena. Naproti tomu byla od r. 1902 a trvá dosud dávka ze šumivého vína, činící nyní 1 ř. mk. za celou láhev, při čemž se daň zapravuje nalepením známky daňové na láhev (čl. VIII. zák. o úlevách daňových z 31. III. 1926, ř. z. díl I, č. 18). Jinak d. z v. je v Německu po různu upravena jako daň komunální. Činí na př. v Berlíně u vína obyčejného 15%, u vína šumivého 25% z prodejní ceny v maloobchodu. V období od 1. IV. 1925 až do 31. I. 1926 činil výnos říšské daně celkem 66·3 mil. ř. mk.

V Italii státní d. z v. byla zrušena dekretem ze 14. IX. 1924, č. 1373, s působností od 15. IX. 1924. Až do té doby činila 15 lir z 1 hektolitru od 1. VII. 1924, před tím dokonce 20 lir. Daň byla upravena podobně jako v Rakousku při prodeji vína velkoobchodníkem anebo producentem konsumentu anebo maloobchodníku. (Pro velkoobchod bylo kriteriem množství alespoň 50 litrů.) Daň vynesla ve finančním roce 1923/24: 498,000.000 lir, 1924/25: 338,000.000 lir a v posledním období 1925/26 41,300.000 lir. Náhradou za rušenou státní d. z v. zavedena byla dekretem z 13. II. 1925, č. 117, s platností od 15. II. 1925 státní přirážka k potravní d-i z v., vybírané obcemi. Přirážka činí podle toho, jedná-li se o obce I. třídy (s počtem obyvatel nad 50.000) z hektolitru vína 15 lir a v obcích II. třídy (s počtem obyvatel od 20.000 do 50.000 obyvatel) 12 lir. Kromě toho za láhev jemného vína 0·30 liry.

Ve Francii bylo víno odedávna vydatným zdrojem zdanění a předmětem všemožných úprav. Tam nalézáme také formy různého zdanění, takže nebyla pravidelně jediná d. z v., nýbrž celý systém zdanění vína. Posléze upraveny byly různé předpisy zdanění vína kodifikačním dekretem všech předpisů o nepřímých daních (zvláštní otisk z Journal Officiel ze 4. I. 1927, č. 131), v jehož druhé knize jsou obsaženy zdaňovací předpisy o vínu. Víno do 15° lihu včetně podrobeno jest oběhové (cirkulační) dávce 11 frs. za hektolitr, k tomu obecní přirážka 4 frs. Nižšími sazbami podrobuje se víno z ostatního ovoce, dále t. zv. pikety a rozmačkané hrozny. Víno o vyšším obsahu než 15° a nižším než 21° podrobuje se kromě dávky oběhové ještě spotřební dani z lihu ve výši dvojnásobné pro alkoholový obsah nad 15°. Vína sladká přírodní (s alkoholovým obsahem nejméně 14°) podrobují se rovněž dávce lihové na přidaný alkohol, dávka oběhová až do 18°, dávka lihová v dvojnásobné sazbě pro alkoholový obsah nad 18°. Sazba daně lihové, jíž podrobena jsou také vína likérová, vermouthy s vyšším obsahem alkoholu, činí 1320 frs. za hektolitr absolutního lihu, z čehož jde 250 frs. na účet obcí. Kromě toho při vyšší ceně platí se daň přepychová ve výši 30% prodejní ceny. Výnos daně z vína je značný a činil v r. 1926 832,000.000 frs. kromě 972,000.000 frs., jež vybrány na přirážce za vína lihem řezaná.

Ve všech uvedených státech vybírá se z vína též samozřejmě daň z obratu, pokud je v dotyčných státech zavedena, a při dovozu vína z ciziny clo.

Literatura.

Dr. Frant. Kačírek: „Všeobecná daň nápojová, zvláštní dávka z vína v lahvích“ (Hartmann-Joachimovo vyd. zák. ČSR., sv. IV., Praha 1920); Max v. Heckel: „Wein und Weinsteuer“ v VIII. sv. „Handwörterbuch der Staatswissenschaften,“ (tamtéž přehled mezinár. zákonodárství); Dr. Alex. Spitzmüller: „Wein- und Moststeuer“ v „Österreichisches Staatswörterbuch“, IV. sv.; K. T. v. Eheberg: „Finanzwissenschaft“, XVIII. a XIX. vyd. 1922, str. 452—458 (obsahuje též nejnovější mezinár. přehled).

Bohdan Živanský.

Daň z vodní síly.

I. Podnět k zavedení d-ě z v. s. dal ministr financí dr. Rašín na jaře r. 1919, když taktéž k jeho podnětu připravována byla daň z uhlí. D. z v. s. měla býti protějškem daně z uhlí, aby podniky, pracující s vodní silou, byly stejně zatíženy jako podniky, pracující s parou. V důvodové zprávě k vládní osnově z 21. V. 1919, č. 1080 N. S., jest to výslovně uvedeno, a také výměra d-ě z v. s. byla vypočítána podle toho, kolik uhlí by bylo při průměrném strojním zařízení zapotřebí místo vodní síly k výrobě jedné hodinové koňské síly, a kolik by činila příslušná daň z uhlí. A stejně, jako v Rašínově osnově o dani z uhlí, tak bylo také v osnově o d-i z v. s. zdůrazněno v důvodové zprávě, že vodní síly jsou přírodním bohatstvím státu, na kterém má míti stát podíl aspoň ve výnosu daně za to, že přenechává podnikatelům využívání tohoto bohatství.

Podle zmíněné původní předlohy vládní měla se platiti daň 2 h za každou hodinovou